

Media-info

Je'viida

KATJA GAURILOFFIN ELOKUVA

OKTOBER

Synopsis

Je'vida, historian ensimmäinen koltansaamenkielinen elokuva, kertoo pakkosuomalaisistamisen paineessa taustansa hylänneestä naisesta, jonka tarina nähdään kolmessa aikatasossa. Iäkäs kolttasaamelainen nainen Iida joutuu vanhan kotitilan myymisen ja kulttuuriperimän salaamisen suhteen kahden vaiheille, sillä poistukahdutettu luonnonläheinen maailma alkaa hiipiä takaisin.

Elokuvasta

Suomalaistunut kolttasaamelainen Iida, 76, saa kuulla tuntemattomalta sisarentyttäreltään Sannalta että hänen sisarensa Anni on kuollut ja että heidän kotitilansa pohjoisessa pitää myydä. Iida ja Sanna lähtevät yhteiselle matkalle kohti pohjoista. Sanna on täysin tietämätön omasta sukutaustastaan, mutta Iida ei suostu kertomaan hänelle mitään.

He saapuvat kuvankauniiseen mökkipihaan järven rannalle. Tila on ollut vuosikymmeniä hylättyinä ja heidän tarkoituksensa on tyhjentää ja siivota paikat myyntiä varten. Sanna löytää vanhasta

arkusta šaamšikin, kolttavaimon päähineen joka laukaisee Iidalla muistojen vyöryn.

Palataan vuoteen 1952 ja Iida, tuolloin 10-vuotias Je'vida, elää tyytyväistä, yhteisöllistä elämää. Je'vidan isosisko Anni on käynyt koulua jo jonkin aikaa ja lopulta Je'vida lähetetään myös koulun penkille ja pakkosuomalaistaminen alkaa.

1960-luvulla Je'vidasta on kasvanut nuori suomalaistunut nainen. Hän on hylännyt taustansa ja kokee jopa häpeää juuristaan. Hän käyttää nimeä Iida ja

työskentelee Ivalon majatalon keittiössä. Iida ryhtyy seurustelemaan eteläsuomalaisen insinöörin Laurin kanssa ja suunnittelee muuttoa etelään.

Elokuvassa seurataan Je'vidan tarinaa kolmessa eri aikatasossa. Se on elokuva kulttuurin, kielen ja muistojen merkityksestä ja yhteisöstä pakkosuomalaistamisen puristuksessa. Je'vida on myös historian ensimmäinen koltansaa-menkielinen elokuva.

Ohjaajan sana

Katja Gauriloff

Palkittu ohjaaja Katja Gauriloff (s. 1972, Inari) on tunnettu vaikuttavista elokuvistaan. Gauriloffin edellinen pitkä elokuva oli Sofi Oksasen romaaniin pohjautuva *Baby Jane* (2019). Tätä edeltänyt dokumenttielokuva *Kuun metsän Kaisa* (2016) palkittiin parhaan dokumenttielokuvan Jussi-palkinnolla sekä useilla kansainvälisillä palkinnoilla.

Olen itse kolttsaamelainen, joten lähtökohta elokuvan tekemiselle on hyvin henkilökohtainen.

Elokuvan käsikirjoitus perustuu tositapahtumiin, tarinoihin joita äitini tai sukulaiseni on minulle kertonut lapsuudestaan ja nuoruudestaan ja joiden kanssa minäkin olen kasvanut. Aloin kirjoittaa ylös äitini kertomuksia ja ymmärsin, että hänen tarinansa on samalla monen tarina, kokonaisen sukupolven tarina.

Elokuvan tapahtumat sijoittuvat sodanjälkeiseen aikaan, jolloin vahva suomalaistaminen pakotti monen saamelaisen häpeämään taustaansa, hylkäämään kielensä ja kulttuurinsa. Pakkosuomalaistamisen seurauksena monet lakkasivat opettamasta lapsilleen kieltään. Arvot ja maailmankatsomus alkoivat rakoilla, ja tilalle omaksuttiin länsimaisia piirteitä.

Kouluissa lapsille ja nuorille alettiin opettaa itsekeskeisiä arvoja, jotka ovat ristiriidassa perinteisten arvojemme kanssa. Näistä ajoista tähän päivään ovat kantautuneet traumat, joita halusin käsitellä fiktion kautta.

Itse kuulun siihen ensimmäiseen sukupolveen, joka ei perinyt koltansaamea äidinkielekseen assimilaation takia. Tietoisuus siitä on aiheuttanut paljon surua, jopa vihaa. Kielettömyydestä huolimatta tunnen itseni vahvasti saamelaiseksi, mutta edelleen, aika ajoin identiteettini ja arvo maailmani ovat myllerryksissä kahden maailman välissä. Asun pohjoisessa, opettelen kieltä, sekä perinteisiä taitoja, kuten käsitöitä ja kalastusta. Olen ottanut selvää sukuni kalavesistä ja verkkopaijoista, mutta kielen menetys ja sen mukana mennyt kokonainen

maailmankuva aiheuttaa välillä armotontakin ulkopuolisuuden tunnetta ja osaltaan pakottaa käsittelemään traumaa taiteen keinoin.

Elokuva kertoo kulttuurin vaihtumisesta, assimilaatiosta, sulautumisesta valtakulttuuriin ja niistä seikoista, jotka ovat ihmisiä ajaneet väriin valintoihin. Voimme ajatella, että valinnat ovat jokaisen henkilökohtaiset, että jokainen on etsinyt omaa tietään ja parempaa elämää itselleen ja lapsilleen. On kuitenkin selvää, että rakenteellinen kolonialismi on ajanut ihmiset ahtaalle, niin ettei vaihtoehtoja ollut. Selvää on myös että kolonialismi jatkuu ja edelleen tänä päivänä joudumme taistelemaan perusoikeuksiemme puolesta.

”

Ymmärsin, että hänen tarinansa on samalla monen tarina, kokonaisen sukupolven tarina.

Käsikirjoittajan sana

Niillas Holmberg

Kahden kulttuurin ristivedossa syntyi tarina kahden kulttuurin ristivedosta. Kirjoittaessamme elokuvaa siitä, miten kokonaisvaltaisesti alkuperäiskulttuurin pakkosulauttaminen moderniin vaikuttaa yksilön ja yhteisön elämään, ei meidän tarvinnut hakea kosketuspintaa omaa arkipäiväämme kauempaa. Tämä kolmeen ajankohtaan sijoittuva elokuva näyttäköön, että entisaikojen toimet manifestoituvat edelleen – 70 vuotta sitten tapahtuu nyt.

Kolttasaamelaiset olivat viime vuosisadan alussa kenties se parhaiten perimätietonsa ja alkuperäisen maailmankatsoimuksensa säilyttänyt ihmisryhmä koko Euroopassa. Siksi katsaus heidän elämäänsä maailmansotia

seuranneen pakkomuuton ja uudelleensijoittamisen jälkeen avaa ainutkertaisen näkymän toisistaan pitkälti poikkeavien arvomaailmojen ja maailmankuvien törmäämiseen.

Törmäykset eivät kuitenkaan

”

Ristiriidat eivät ole vain harmittava mutta hyväksyttävä elämän tosiasia.

ole pelkästään väkivaltaisia; niillä on tapana synnyttää myös absurdeja ilonpurkauksia ja uusia rakkauksia, kuten tässäkin elokuvassa. Ristiriidat eivät ole vain harmittava mutta hyväksyttävä

elämän tosiasia; ilman ristiriitaa ei useinkaan voisi olla elämää, ja elokuvan päähenkilö tuntee sen nahoissaan.

Je’vidalle, nuorelle kolttasaamelaiselle tytölle, syöksyminen muutokseen on ainoa keino sietää sitä. Rakkaus auttaa unohtamaan taakse jätetyn, mutta keinotekoinen unohtaminen on usein vain näennäistä, väliaikaista. Lopulta taakse jätetty kävelee vastaan. Je’vida huomaa, että sillä on nuoret mutta tutut, kysyvät kasvot.

Tuottajan sana

Joonas Berghäll

Tuottaja Joonas Berghäll (s. 1977, Kemi) on tuottaja, ohjaaja ja tuotantoyhtiö Oktoberin toimitusjohtaja. *Je'vida* on Berghällin 35. elokuva. Hänen tuottamiaan elokuvia ovat mm. *Price of Peace* (2021), *Red Ring* (2021), *Boso mu ruovttoluotta* (2021) ja *Baby Jane* (2019). Berghällin elokuva *Miesten vuoro* (2010) oli Suomen Oscar-ehdokas. Berghäll on myös kirjoittanut omaelämäkerrallisen kirjan *Vaaleanpunainen kirje* (2022).

Olen työskennellyt Katja Gauriloffin kanssa neljällä eri vuosikymmenellä, yhteensä 24 vuoden ajan, tuottaen hänen ohjaamansa kolme pitkää dokumenttielokuvaa ja kaksi pitkää näytelmäelokuvaa. Tämän lisäksi olen tuottanut hänen uransa alkuvaiheen lyhytelokuvat aina koulutöistä lähtien. Kuun metsän Kaisa, josta Katja Gauriloff palkittiin Jussilla, oli ensimmäinen koltansaamenkielinen pitkä teatterilevityksen saanut dokumenttielokuva. *Je'vida* on ensimmäinen pitkä koltansaamenkielinen näytelmäelokuva.

Kun katsoo Katjan elokuvia taaksepäin, on upeaa havaita, kuinka hän on elokuviensa kautta eri vuosikymmenien aikana sukeltanut aina syvemmälle oman sukunsa ja kulttuurinsa historiaan. Elokuvat valottavat tätä historiaa

monesta eri näkökulmasta ja ne muodostavat mielestäni poikkeuksellisen, rikkaan kokonaisuuden.

Je'vida oli jo käsikirjoitusvaiheessa ehkä sydäntä lämmittävin teksti, jonka olen Katjalta lukenut. Elokuvan pohjavire on vakava, jopa väkivaltainen, koska se käsittelee saamelaisten lasten pakko-

”

**Siitä huolimatta
inhimmillisyys on
tämän elokuvan
ytimessä.**

suomalaistamista. Siitä huolimatta inhimmillisyys on tämän elokuvan ytimessä. Se on syvästi henkilökohtainen tarina, joka laajenee

kuvaamaan kokonaisen sukupolven tarinaa. Uskon että henkilökohtainen näkökulma tekee tästä elokuvasta yleisesti samaistuttavan.

Neljän vuosikymmenen aikana on yhdessä nähty ja koettu paljon, ja todistettu saamelaisen elokuvan vahvaa nousua. Saamelainen elokuva on ottanut suuria harppauksia kohti eurooppalaisen Art House -elokuvan ydintä. Mielestäni *Je'vida* on tästä saamelaiselokuvan noususta loistava esimerkki.

”

Rakkaus auttaa unohtamaan taakse jätetyn, mutta keinotekoinen unohtaminen on usein vain näennäistä, väliaikaista. Lopulta taakse jätetty kävelee vastaan. Je'vida huomaa, että sillä on nuoret mutta tutut, kysyvät kasvot.

- Niillas Holmberg, käsikirjoittaja

Rooleissa

Je'vida lapsena

Je'vida aikuisena

Iida

Sanna

Ukki

Mummo

Äiti

Anni

Asuntolanhoitaja

Opettaja

Lauri

Niina

Etnografi

Illeppi

Fetsi

Agafia Niemenmaa

Heidi Juliana Gauriloff

Sanna-Kaisa Palo

Seidi Haarla

Erkki Gauriloff

Matleena Fofonoff

Heini Wesslin

Sophia Kiprianoff

Emmi Parviainen

Jarkko Lahti

Johannes Holopainen

Sara Sulander

Timo Vuento

Jouni Ante Angeli

Maarit Kiprianoff

Tekijät

Ohjaus

Katja Gauriloff

Käsikirjoitus

Katja Gauriloff

Niillas Holmberg

Kuvaus

Tuomo Hutri

Lavastus

Antti Nikkinen

Pukusuunnittelu

Anu Pirilä

Maskeeraus

Riikka Virtanen

Leikkaus

Timo Peltola

Äänisuunnittelu

Jukka Nurmela

Timo Peltola

Musiikki

Lau Nau

Tuotanto

Satu Majava

Anna Nuru

Joonas Berghäll

/Oktober oy

Valmistumisvuosi: 2023
Tuotantomaa: Suomi
Kesto: 99 min
Ikäraja: 12
Ensi-ilta: Syksy 2023
Levitys Suomessa: Oy Future Film Ab
Traileri: [Klikkaa tästä](#)

Lehdistölle

Kuvia, lisätietoa, klippejä, traileri ja muuta materiaalia www.filmikamari.fi/pressit

Käyttäjätunnus: press
Salasana: noutaja

Lisätiedot, haastattelupyynnöt:

Katja Viitalähde-Annala, tiedottaja
+358 50 395 6084
katja.viitalahde@cestlavie.fi

Terwida

KATJA GAURILOFFIN ELOKUVA

[KATSO TRAILERI >>](#)

ROOLEISSA AGAFIA NIEMENMAA, HEIDI JULIAANA GAURILOFF, SANNA-KAISA PALO JA SEIDI HAARLA OHJAUS KATJA GAURILOFF
KÄSIKIRJOITUS KATJA GAURILOFF JA MILLAS HOLMBERG KUVAUS TUOMO HUTRI LAVASTUS ANTTI NIKKINEN PUKUSUUNNITTELIJA ANU PIRILÄ
MASKEERAUS RIIKKA VIRTANEN LEIKKAUS TIMO PELTOLA ÄÄNISUUNNITTELU JUKKA NURMELA JA TIMO PELTOLA MUSIIKKI LAU NAU
TUOTANTO SATU MAJAVA, ANNA NURU JA JOONAS BERGHÄLL / OKTOBER OY

TULOSSA SYKSYLLÄ 2023

OKTOBER

SES FINNISH FILM
FOUNDATION

yle

Nordisk
Film & TV Fond

Creative
Europe
MEDIA